

Natalia GRĂDINARU

COMPONENȚA CURATIVĂ A TEXTILELOR TRADIȚIONALE – SUPORT AL TEHNICILOR DE MARKETING ÎN DEZVOLTAREA RURALĂ

Rezumat

Componenta curativă a textilelor tradiționale – suport al tehnicilor de marketing în dezvoltarea rurală

Autorul și-a propus să releve în acest articol modul prin care produsul cultural și științific poate contribui la dezvoltarea rurală, soluționând astfel la nivel conceptual o strategie de marketing care ar promova componenta curativă a produselor țesute. Principalele valențe terapeutice ale textilelor tradiționale, în opinia autorului, constau în: *naturalitatea* materialelor prime din care era confecționat, *croiul*, *puterea protectoare a ornamentelor* și nu în ultimul rând *culoarea* utilizată rațional. Aceste principii, promovate inteligent, ar putea căpăta importanță sporită în viziunea occidentalilor, care, afectați mai îndelung de problema poluării mediului în urma industrializării și urbanizării, prețuiesc vădit produsul *eco*. Astfel, comercializarea produselor bio/tradiționale poate încuraja teritoriile rurale să exploreze modalități noi prin care să devină sau să rămână competitive, să-și valorifice bunurile la maxim și să depășească dificultățile pe care le-ar putea întâmpina, cum ar fi o populație cu tendință de îmbătrânire, niveluri reduse ale prestării serviciilor sau absența posibilităților de angajare. Confecționarea și promovarea utilității textilelor tradiționale ar putea declanșa tendințe de creștere economică pozitivă și de ocupare a forței de muncă, este un exemplu de „sector tradițional” capabil să-și „redefinească identitatea” și să se adapteze nevoilor societății actuale.

Cuvinte-cheie: textile, curativ, tradițional, rural, marketing.

Резюме

Лечебная составляющая традиционных тканей – поддержка техник и маркетинга в области сельского развития

В данной статье рассматривается, как культурный и научный продукт может способствовать развитию сельских районов при концептуальном решении вопроса маркетинговой стратегии, которая будет продвигать лечебный компонент воздействия тканых изделий. Основными терапевтическими аспектами традиционных текстильных изделий, по мнению автора, являются: *натуральный характер* сырья, из которого они были изготовлены, *крой*, *защитная сила орнаментов* и, не в последнюю очередь, *цвет*, используемый рационально. Эти принципы, разумно продвигаемые, могли бы обрести растущую значимость в видении западных стран, которые испытывают более длительное воздействие, связанное с проблемой загрязнения окружающей среды вследствие

индустриализации и урбанизации, и высоко ценят экологически чистые продукты. Таким образом, маркетинг традиционных биопродуктов может побудить сельские территории к освоению новых путей, способных им помочь стать или оставаться конкурентоспособными, максимально оценить свои внутренние резервы и преодолеть трудности, с которыми они могут столкнуться, например, старение населения, сниженный уровень предоставления услуг, отсутствие возможностей для трудоустройства. Производство и продвижение пользы традиционных текстильных изделий может вызвать положительные экономические тенденции роста и занятости рабочей силы, являясь примером «традиционного сектора», который в состоянии «переопределить идентичность» и адаптироваться к текущим потребностям общества.

Ключевые слова: текстиль, лечебный, традиционный, сельский, маркетинг.

Summary

Therapeutic component of traditional textiles as support of marketing techniques in rural development

In this article, the author aims to reveal how the cultural and scientific product can contribute to rural development, thus solving, at the conceptual level, a marketing strategy that would promote the curative component of textiles. The main therapeutic valences of traditional textiles, according to the author, consist in: *the naturalness* of the raw materials from which the textiles were made, *the cut*, *the protective power of the ornaments* and, finally yet important, *the colour* used rationally. Intelligently promoted, these principles could become more important in the eyes of Westerners, who being affected for a longer period by the environmental pollution caused by industrialization and urbanization, clearly value the *eco* product. Thus, the marketing of organic / traditional products can encourage rural territories to explore new ways to become or remain competitive, to capitalize on their assets and overcome the difficulties they might encounter, such as the trend of population aging, low levels of providing services or lack of employment opportunities. The manufacturing and promotion of the usefulness of the traditional textiles could trigger positive economic growth and employment trends, it is an example of a “traditional sector” able to “redefine its identity” and adapt to the current needs of society.

Key words: textiles, curative, traditional, rural, marketing.

Demersul științific urmărit în articol își propune abordarea unei teme de actualitate și necesitate, rezultate în special în urma aprobării *Strategiei de dezvoltare a agriculturii și mediului rural din Moldova 2014-2020* [6], care specifică, printre altele, necesitatea studiului tehnicilor de marketing în dezvoltarea rurală.

Reiterând faptul că moștenim în fondul activ și pasiv al culturii noastre obiecte de mare interes cultural [2], ne-am propus să promovăm componenta curativă a textilelor tradiționale ca o *soluție strategică de marketing, în vederea dezvoltării rurale*.

Selectarea acestei componente este justificată de următoarele oportunități:

- în ultimele decenii se propagă tot mai des un model existențial a cărui filosofie prevede prevenirea îmbolnăvirii în locul tratării bolii deja instalate;

- produsul *eco* capătă importanță sporită în viața occidentalilor afectați mai îndelung de problema poluării mediului în urma industrializării și urbanizării;

- un atelier de țesături tradiționale sau de haine moderne pe care se regăsesc modele de „urzelii” poate avea un mare impact asupra publicului autohton sau străin;

- valorile artei și culturii țărănești sunt destul de populare peste hotare, unde are loc revigorarea interesului pentru etnicitatea reprezentată de simbolurile culturale [1, p.19];

- valorificarea componentei curative a țesăturilor în scop de conservare a patrimoniului sau comercial nu prezintă risc material sau ecologic.

Toate acestea denotă importanța cercetării și prezentării subiectului dat fiind faptul că, textilele tradiționale pot deveni factori de stimulare a altor aspecte ale economiei rurale, în special a agroturismului.

Produsele textile tradiționale au pe lângă funcția decorativă și funcție de protecție a corpului sau locuinței omenești. Până a le reprezenta ca suport al tehnicilor de marketing în dezvoltarea rurală, vom strădui asupra tipologiei și descrierii de conținut a fiecărei piese textile confecționată în trecut în casele țaranilor. Astfel putem deosebi: țesături pentru interioarele țărănești; țesăturile folosite în ceremonii, țesături vestimentare (din care se confecționa ulterior îmbrăcămintea), țesături pentru transportarea mărfurilor (traistele, desagii) etc.

Țesăturile populare sau componența ansamblului vestimentar au fost studiate și elucidate semnificativ de către reprezentativii cercetători în domeniu, printre care: Zelenciuc V., Postolachi E. [11], Șofranksy Z. [7; 8; 9], Bătcă M., Buzilă V. [2] etc.

Dintre țesăturile pentru interiorul țărănesc cel mai semnificativ este *covorul* [3, p. 104-109], care rămâne pentru mult timp ca obiect tradițional de bază în amenajarea locuinței populare. De-a lungul timpului, în corespundere cu interiorul locuinței

tradiționale, s-au stabilit un șir de tipuri de covoare, respectiv după funcția pe care o aveau și caracterul tehnico-decorativ: covoare mari de perete, păretare alese, lăicere alese, grindare, lăicerele de podea (numit pe alocuri și „dorojca”), covoare de nuntă, piese lungi și înguste pentru peretele din dreptul patului și al laviței numit și *laicer* ales sau *păretar*, țesături pentru așternut pe laviță ori pe lada de zestre; *cerga*; piese pentru așternut pe podea. Fiecare din ele avea o anumită funcție, mărime și ornamentul tradițional respectiv. În fiecare grupă deosebim un șir de variante tipologice și zonale.

Împodobirea casei cu covoare, țesături de lână, pânzeturi albe de casă țesute, brodate demonstrează o trăsătură etnică de secole în decorul casei tradiționale. O altă grupă deosebit de mare, destinată împodobirii locuinței sunt părietarele, țolurile, prosoapele (vrăstate, alese, cadrilate), fețele de masă (în câteva ițe, cadrilate), lăicerele, rumbele (vrăstate, alese) etc.

Din grupul *țesăturilor vestimentare* produse manual sunt catrințele (vrăstate, alese, ridicate, țesute și alese etc.), fotele, chingele femeiești și brăielele bărbătești, postavurile, traistele etc.; o altă grupă de țesături sunt cele *folosite în ceremoniile de familie* în calitate de zestre. Pentru acestea se confecționau special țesături, care erau depozitate în casa mare în lada de zestre. Acestea erau pocrovățul pentru calul mirelui, covoare de nuntă, diferite pânzeturi vestimentare, de gospodărie. Tot din această grupă fac parte și țesăturile decorative ce se utilizau în cadrul sărbătorilor tradiționale, al ritualurilor de înmormântare. Respectiv se țineau noi, având destinațiile lor speciale. Țesăturile lucrate manual în condiții de casă alcătuiau o parte considerabilă din averea familiei. După categoria țesăturilor și numărul lor, după hărnicia femeilor se forma autoritatea și opinia sătenilor despre familia dată.

Principalele valențe terapeutice ale textilelor tradiționale constau în: *naturalețea* materialelor prime din care era confecționat, *croiul* tradițional foarte practic și comod (în cazul îmbrăcămintei), ce permitea mișcări nestingherite și circulația liberă a aerului, *puterea protectoare* a ornamentelor pentru psihicul uman și nu în ultimul rând *culoarea* utilizată rațional [2].

Culoarea dominantă a costumului popular era adaptată perfect condițiilor climaterice ale regiunii: pentru timp cald era cea albă, cel din timpul rece, dimpotrivă, întrunea mai multe nuanțe întunecate [9], pentru că era alcătuit din piese țesute din lână sau cusute din piei de animale. Nuanțele întunecate sunt, de fapt, și cele recomandate în timpul rece, prin capacitatea de a atrage razele solare.

Piese ce acopereau pielea erau de culoare albă, țesute preponderent din fibre vegetale: cânepă, in, bumbac. Deasupra acestora se îmbrăcau hainele confecționate din țesături de lână sau din piei de animale.

Fibrele naturale din care era confecționată îmbrăcămintea, dar și ștergarele/prosoapele cu care se ștergeau se aflau în contact direct cu pielea (cămășile, ițarii) acționau ca un micromasaj, având puterea presopuncturii. Datorită acestui fapt, sporește microcirculația sanguină. Prin stimularea circulației sangvine se diminuează riscul de infarct miocardic, se îmbunătățește alimentarea cu sânge a celulelor, circulația sangvină a creierului, ceea ce influențează pozitiv memoria și concentrația. Astăzi, inul, cânepa și bumbacul sunt plantele recomandate pentru confecționarea celor mai sănătoase haine. În afară de rolul protector real, bazat pe capacitatea de a încălzi sau proteja (contra razelor solare – pe timp de vară) corpul omenesc, cămașa mai purta și un intens sens simbolic atât de protecție, cât și terapeutic.

Pieptarul era îmbrăcat deasupra cămășii, era nelipsit în costumul purtat pe timp rece. Totodată, pentru bătrâni era o haină zilnică.

Izmelele cusute din pânză de cânepă, in sau bumbac erau pentru timpul călduros, ițarii erau pentru timp mai răcoros. Meșinii erau pentru timp rece. Acești pantaloni fiind cusuți din piei de oi aveau blana înăuntru și erau preferați pe timp de iarnă.

Deasupra cămășii și a pantalonilor se îmbrăca bondița – o piesă din blană de oaie, iar în timpul iernii, în caz de necesitate, se mai purta pe deasupra cojocel sau cojoc mare. Cojoacele erau cusute din 4-5 piei de oaie. De regulă, ele aveau guler mare, ce putea fi ridicat pentru protecția împotriva vântului și ninsoarii. Unii îmbrăcau pe deasupra cojocului sumanul, burca sau mantaua, care erau și ele confecționate din lână de oaie, păstrând ca regulă culoarea naturală a lânii [9]. Cunoscând proprietatea materiei de a ușura durerile, țărani le foloseau pentru a scădea chinurile celor care se aflau în prag de moarte.

Pentru a adapta cât mai mult hainele specificului activităților păstorești, femeile vopseau cu coajă de stejar cămășile și pantalonii ciobanilor, ca acestea să aibă un alt aspect. Apoi le îmbibau cu său (grăsimi) de oaie, procedură obligatorie, după care hainele căpătau proprietăți impenetrabile. Ele protejau corpul de umezeală și de vânt. Pantalonii reprezentivi pentru păstori, sunt meșinii, care îi apărau în cele mai crâncene ierni [2].

Durerile de spate, cauzate de presiunea majoră la care se expunea această regiune în procesul muncii fizice erau prevenite dar și tratate cu ajutorul brâielor sau chimirelor. Brâiele din lână erau utile și pentru evitarea „frigului la șale”, și pentru menținerea și întărirea zonei lombare. Se spunea că cine poartă brâu de lână nu știe de durerile de spate [4]. Ca și toate piesele costumului popular, ele purtau sens taumaturgic și simbolic profund.

Pentru a evita răcirea spatelui/„șalelor” și interiorul locuinței țărănești era garnisit cu covoare și păretare. Funcția lor principală era încălzirea pereților,

ungherelor etc. Pe vremuri, covoarele erau țesute manual, din lână care era vopsită de coloranți naturali, pe care gospodinele le pregăteau din plante, urmând rețetele transmise din generație în generație.

Piese ce protejau capul bărbaților erau pălăria pe timp de vară și căciula – în timpul rece al anului. Pălăriile se confecționau din paie și pe timp de arșiță asigurau libera circulație a aerului.

Căciula era de neînchipuit în timpul rece al anului, protejând capul de frig și ploi, iar dinamica firului de lână, ce posedă proprietatea de a apăra împotriva mizeriei, reținând toate impuritățile la suprafața firului, menținea scalpul curat. Năframa era cusută din pânză de in sau bumbac și proteja capul femeii de soare, frig și vânt.

Încălțăminte de totdeauna a fost și a rămas până târziu opincile încălțate cu obiele de lână, țesute în stative. Tot din lână se mai împleteau și ciorapii [8], care, pe lângă efectul termic, mai acționau ca un masaj asupra punctelor reflexe, ce sunt cel mai bine definite la nivelul tălpilor.

După cum se observă din cele relatate, îmbrăcămintea purtată pe timpul rece era confecționată în special din lână de oaie. Specialiștii explică puterea lânii de a trata durerile prin faptul că ea posedă câteva capacități importante: impactul chimic, termic, antiseptic și hidroreglator.

Corpul omenesc respiră cu toată suprafața, iar produsele din lână, datorită proprietăților lor permit să oxigeneze organismul și asigură confortul de funcționare. Dinamica și capacitatea firului de lână de a se contracta și dilata permite reglarea automată a temperaturii, datorită căreia se poate evita supraîncălzirea organismului, ceea ce ajută la prevenirea și apariția unor boli grave cum ar fi: durerile articulare, bolile coloanei vertebrale, rinichilor și reumatismul. Lâna de cea mai bună calitate elimină cu succes ionizarea pozitivă, care are efect negativ asupra sănătății, și o schimbă în negativă, care este naturală pentru organismul uman. Datorită acestor proprietăți, așternutul este recomandat persoanelor care suferă din cauza alergiei. Micromasajul pe care îl asigură lâna la contactul cu suprafața corpului uman stimulează și regenerează.

Lâna, datorită structurii sale celulare, mai posedă capacitatea de a absorbi și reține o cantitate mare de umiditate din mediu, datorită acestui lucru, absorb ideală transpirația umană. Conținutul de umiditate, care poate ajunge chiar până la 33%, nu face impresia (la atingere) de material umed. Higroscopicitatea mare a acesteia are influență și asupra proprietăților termice (nu redă intensiv umezeala absorbită și folosește mai puțină căldură din mediu, protejând împotriva frigului. Datorită structurii poroase și ondularii, lâna reține înăuntru și în jurul său un strat de aer, ceea ce ajută la menținerea temperaturii constante. Cantitatea de aer conținut în

fibre este constantă pe durata utilizării produselor, deoarece datorită elasticității nu se deformează permanent. Acest lucru asigură o izolație termică bună și caracterul cald al produselor din lână. Datorită elasticității, produsele din lână nu se lipsesc strict de pielea umană cu toată suprafața, ceea ce îi permite să creeze încă un strat izolator adițional.

La finalul acestei scurte prezentări rezultă concluzia că poporul a avut o inteligență aparte în alegerea mijloacelor și materialelor din care și-a confecționat îmbrăcămintea. Fiecare din ele posedă proprietăți curative: diminuează durerile nervoase, durerile posttraumatice, durerile articulațiilor, nu acumulează praf și transpirație, posedă proprietăți antialergice. Numeroase studii și observații indică, fără dubii, că materialele prime vegetale, dar și animale posedă proprietăți care pot influența pozitiv sănătatea.

Sușinem ideea că drept rezultatul al promovării acestor produse tradiționale, dar și aspectul lor curativ, au de câștigat mai multe sectoare ale economiei rurale. Deoarece țesăturile tradiționale pot fi obținute doar din materii prime naturale (plante textile, lână), se creează cererea pentru aceste produse de la agricultori sau crescătorii de animale.

Pe de altă parte, țesăturile tradiționale necesită și un mod de producție și/sau de prelucrare care să reflecte un procedeu tehnologic de producție și/sau de prelucrare tradițional și care se distinge în mod clar de alte produse similare, ceea ce prevede noi oferte de angajare în câmpul muncii a persoanelor inițiate în țesutul tradițional, tehnicile de prelucrare a lânii (sortarea, spălarea, uscarea, scărmanatul, pieptănarea, torsul, rășchiatul firelor și făcutul sulurilor, vopsitul, depănatul) sau a cânepii, coasere, brodare etc., dar și a meșterilor capabili să efectueze construcția și instalarea tehnicii tradiționale de țesut.

Sprijinirea conservării patrimoniului local și a tradițiilor contribuie nu numai la sporirea calității vieții în zonele rurale, ci stimulează activitățile de turism rural, dezvoltarea mărcilor locale și crearea de locuri de muncă.

Se merită de evidențiat aici și impactul pe care îl poate avea știința asupra dezvoltării acestui sector, care ar consta în:

- crearea și oferirea de servicii de consultanță, în vederea îmbunătățirii performanței culturale, economice și de mediu;
- colaborarea între sistemele de consultanță, educație și cercetare în contextul proiectelor pilot, al dezvoltării de produse etc.

Îmbunătățirea competențelor și cunoștințelor de prelucrare a materiei prime, de fabricare a utensilelor necesare, războaielor de țesut în rândul actanților (în materie de management, marketing, procesare, siguranță și igienă etc.) [5] și promovarea rezultatelor cercetării se poate realiza prin acțiuni de informare, formare profesională și dobândire de cu-

noștințe, activități demonstrative de tipul celor de la Muzeul de Etnografie și Istorie Naturală.

Persoanele antrenate (întreprinzătorii din spațiul rural) își vor putea procura utilaje și tehnologii în vederea creșterii productivității și capacității de marketing, vor introduce inovații și idei noi de management (inclusiv printr-un acces mai bun la rezultatele cercetărilor și la serviciile de consultanță).

Dacă s-ar ține cont de scopul strategiei de a reînnoi satele și s-ar investi în crearea sau extinderea serviciilor locale de bază destinate turiștilor, populației urbane, inclusiv celor de agrement, atunci ar fi posibilă întreținerea, refacerea și modernizarea patrimoniului cultural și natural al satelor, al peisajelor rurale și al siturilor de înaltă valoare naturală [6].

Atingerea unui nivel mai ridicat de competitivitate în promovarea efectului terapeutic și curativ al țesăturilor tradiționale poate fi asigurată printr-o mai bună organizare a pieței de desfacere.

Pentru atingerea acestor obiective sunt necesare acțiuni de:

- informare și diseminare a rezultatelor activităților de cercetare din domeniul patrimoniului cultural/etnologic, tehnologic, de protecție amediului;
- promovare a naturaleții, caracterului ecologic pur al confecționării și vopselelor natural procesate, care respectă standardele comunitare, includ tehnologii tradiționale de manufactură și facilități pentru sănătate. Importanța aplicativă în acest caz va căpăta și cercetarea științifică din domeniul etnologiei și patrimoniului cultural, dar va fi oportună și pentru dezvoltarea unor specialități ca designeri vestimentari, designerii ce promovează stilul rustic, promovarea și dezvoltarea unor mărci locale [6];
- accentuarea rolului pozitiv al consumatorului în păstrarea naturii, or finalitatea consumului de produs biologic pur facilitează furnizarea și utilizarea surselor regenerabile, a subproduselor, a deșeurilor, a reziduurilor și a altor materii prime nealimentare, astfel consumatorul nu lasă după el deșeuri toxice, nu poluează natura.

Promovarea prin comercializare a produselor bio/tradiționale poate încuraja teritoriile rurale să exploreze modalități noi prin care să devină sau să rămână competitive, să-și valorifice bunurile la maxim și să depășească dificultățile pe care le-ar putea întâmpina, cum ar fi o populație cu tendință de îmbătrânire, niveluri reduse ale prestării serviciilor sau absența posibilităților de angajare [10, p. 77-80, 106-112].

Confecționarea și promovarea utilității textilelor tradiționale ar putea declanșa tendințe de creștere economică pozitive și de ocupare a forței de muncă, este un exemplu de „sector tradițional” capabil să-și „redefinească identitatea” conform unui model de afaceri, întru totul adaptat nevoilor noii dezvoltări rurale (mai inteligent, mai favorabil incluziunii și mai durabil).

Materialele și tehnologiile din domeniul textilelor reprezintă ocupațiile tradiționale ale poporului nostru, care pot răspunde unei varietăți de provocări societale și promovări de turism rural.

Textilele tradiționale sunt factori de stimulare a altor aspecte ale economiei rurale, propunând și oferind:

- materiale bio sau naturale, flexibile, moi, (multi) funcționale (aspecte curative, protecție, de decor), durabile;

- tehnologii eco/bio-naturale/ tradiționale de obținere a produsului final;

- componente funcționale fiabile, multifuncționale, eficiente din punctul de vedere al costurilor.

- textilele tradiționale oferă un răspuns funcțional la o gamă largă de cerințe specifice: rezistență, întărire, filtrare, caracter ignifug, conductivitate, izolare, flexibilitate, absorbție ș. a. m. d.

- datorită naturii fibrelor (lână, in, bumbac), precum și datorită alegerii tehnicilor de fabricație celor mai adecvate (toarcere, țesere, împletire), inclusiv procesele de finisare (vopsire, broderie), producătorii de textile tradiționale sunt capabili să propună soluții textile care oferă proprietățile mecanice, de schimb sau de protecție care corespund nevoilor specifice ale utilizatorilor finali.

Abordarea direcțiilor menționate anterior este destinată să ajute populația rurală să-și cunoască mai bine nevoile de dezvoltare, resursele naturale de care dispun în vederea adoptării unor decizii colective pentru dezvoltarea și îmbunătățirea potențialului de care dispun, pe termen lung.

Referințe bibliografice

1. Bâzgu E., Buzilă V. Identificarea, cunoașterea, salvagardarea, conservarea și promovarea patrimoniului cultural. In: Patrimoniul cultural al județului Tighina. Chișinău, 2003, p. 19.

2. Buzilă V. Costumul popular din Republica Moldova. Ghid practic. Chișinău, UNESCO Moscow Office, 2011, 120 p.

3. Buzilă V. Covoarele în contextual patrimoniului cultural al Republicii Moldova. In: Akademos, nr. 1 (12). Chișinău, 2009, p. 104-109.

4. Grădinaru N. Valențele terapeutice ale costumului popular. In: Creativitate, Tehnologie, Marketing. Culegere de articole. Chișinău, Universitatea Tehnică a Moldovei, 2014, p. 67-71.

5. Kotler Ph. Principiile marketingului. București: Teora, 2001, 1135 p.

6. Strategia de dezvoltare a agriculturii și mediului rural din Moldova 2014-2020. In: <http://www.maia.gov.md/public/files/Proiecte/ProiectStrategiaAgriculturaDezVRur.pdf>. (vizitat 19.10.2016).

7. Șofransky Z. Ștergarul tradițional moldovenesc. București: Vavila Edinf, 2002, 236 p.

8. Șofransky Z. Coloranți și aditivi de proveniență animală. București: Libra, 2010, 162 p.

9. Șofransky Z. Cromatica tradițională românească. București: Editura Etnologică, 2012, 454 p.

10. Vincze M. Dezvoltarea regională și rurală. Idei și practice. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2000, 408 p.

11. Zelenciuc V., Postolachi E. Covorul moldovenesc. Chișinău: Timpul, 1990, 132 p.

Natalia Grădinaru (Chișinău, Republica Moldova). Doctor în istorie, Centrul de Etnologie, Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei.

Наталья Грэдинару (Кишинев, Республика Молдова). Доктор истории, Центр этнологии, Институт культурного наследия Академии наук Молдовы.

Natalia Gradinaru (Chisinau, Republic of Moldova). PhD of History, Center of Ethnology, Institute of Cultural Heritage of the Academy of Sciences of Moldova.

E-mail: gradinarunatalia23@gmail.com